

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק כ"ב אלול תשפ"ג

פרשת נצבים וילך

גליון תר"ז

שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

ושבת עד השם אלקיך

משל לסוחר אחד בעל חנות יינות, שבא לכית מסחר סיטונאי כדי לקנות כמות גדולה של יין לחנותו, לאחר שהציגו לו את החשבון, ביקש הסוחר שיתנו לו את היין בהקפה, מכיוון שאין בידו לשלם כעת, והבטיח לשלם מאוחר יותר כאשר ימכור את הסחורה בחנותו. אינני יכול - ענה לו המוכר - זה מספר פעמים נתתי לך בהקפה, וגם הבטחת לסלק את חובך במועד, אך לא קיימת את הבטחתך. התחנן הסוחר: אנא, רק הפעם תן לי בהקפה, ואשלם לך במועד, בכל הפעמים הקודמות לא שילמתי מפני סיבות שונות שמנעו ממני לשלם, אולם הפעם אני מבטיח כי אשלם בזמן! לא הועילו כל הפצרותיו - הסיטונאי עמד בסירובו.

בעודם מדברים נכנס סוחר אחר לחנות, וכאשר שמע את הדברים אמר לסוחר: שמע לי, אתן לך עצה: לשם מה אתה קונה עכשיו כמות כה גדולה של יין, ומתחייב למחיר רב? קנה מעט ושלם עכשיו. הסכים הסוחר לעצה נבונה זו וכן עשה, קנה מעט יין ושילם את מחירו, את היין מכר בחנותו ובכסף שהרוויח, שב וקנה עוד יין, וחזר חלילה, עד שהצליח במסחרו החזיר את כל חובותיו.

והנמשל: אנו מבקשים מהקב"ה שימחול לנו על כל חטאינו ומבטיחים שלא נשוב ונחטא, אולם גלוי וידוע לפניו שלמרות ההבטחות נשוב ונחטא. אין כל דרך בפנינו אלא לנהוג באותו סוחר, נתחיל ונחזור בתשובה בדבר מסויים, למשל, אדם יקבל על עצמו להיזהר בחטא הדיבור, כאשר יתגבר על חטא זה, יקבל על עצמו להישמר גם מחטאי העיניים, וכן הלאה... כך יסלק האדם את חובותיו לקב"ה מעט מעט, עד שיזכה ויהיה בעל תשובה גמור.

(בשם החפץ חיים זיע"א)

לחזור בתשובה מאהבה

משל לאדון אחד שקנה שני עבדים בעד כסף רב, ואחרי שהיו אצלו ימים אחדים, ברחו שניהם בלילה אחד, זה ברח מצד זה של העיר וזה מצד שני, ולא אמר אחד לחברו מבריחתו דבר. והנה שניהם לא הלכו בפרשת דרכים מיראה, אולי יודע לאדון ע"י עוברים ושבים אנה הלכו, והנה אחד הלך ליער ושמע קול שחל, והלך לצד אחר ושמע המית דוב, ומדאגה אולי למטרף חיות, חזר ליער ושב לאדונו באימה. ואז אמר האדון למה חזרת אלי? ואמר מפני קול שחל ודוב ואמרת בלבי זה העונש הגיע לי על עול שעשיתי שברחת. ואמר האדון ודאי אתה חייב מיתה, אבל למה אפסיד ממוני? לכן לא אמיתך, אבל תתקן מעט מעט עוונך עד גמירא, והעבד השני אשר הלך לצד אחר, נזדמן לו דרך טובה, ובא אל פרדס נאה, ואכל לשובע ממיני פירות טובים וגם נתן בכליו, ובעת התענוג מטוב הגן נתן אל לבו, אני אוכל למעדנים ואדוני נעצב עלי על אבוד ממוני שנתן בעדי, ואיך אשא פני? ותפעם רוחו כי לבו דווה על העוול שעשה, ולכן גמר לשוב אל אדונו, ובבואו אליו נפל לפניו ואמר חטאתי ועתה עשה עמי כנפשך, ויען האדון ולמה חזרת? והשיב כי לבי דווי על העוול שעשיתי, ואם לא תאמין ראה הפירות הטובים בתרמילי, א"כ לא הכריחני דבר אלא לבי. ויען האדון עתה ראיתי טוב לבעך, לכן תהיה בן חורין, ואשימך ראש על כל עבדי.

הנמשל: אנו עבדים להשי"ת שקנה אותנו בידו החזקה ממצרים, וברחנו מעבודתו. והנה אם אחד שב מיראת העונש לא יאות לו שכר על שובו, יען שהוכרח לשוב, ועל כן נשאר חטא וצריך כפרה כשוגג, ואם לא הכריח אותו דבר, אלא מטוב לבו שרואה מאהבת השם שיאות לשוב, לכן עתה הוא מראה דבר חדש, דהיינו לב טהור, מה שלא היה קודם שחטא, לכן אלו זדונות הביאו לו זכיות, כלומר כל הדברים שעושה אח"כ הם בלב טהור. (זכרון אבות)

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

ממנה אינה נפסקת ונמשכת בלי הרף, ואך מארכת ימיו ושנותיו של העוסק בה ומקיימה - ואורך ימיו. (תורת שמחה)

דָּבָר אֶחָד לְדוֹר

כי אתה תבוא את העם הזה (ל"א, ח'). מפרש"י: דָּבָר אֶחָד לְדוֹר וְלֹא שְׁנֵי דְבָרִים לְדוֹר. ריבוי המנהיגים אינו אלא קללה, כך שרק כאשר - דבר אחד לדור - יש בו ברכה, בעוד שאם יש יותר מאחד, אין זו הנהגה מבורכת - ולא שני דברים לדור. (בעל שם טוב)

טָף - לְמַה הֵם בָּאִים

הקהל את העם והאנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך (ל"א, י"ב). מפרש"י: טָף - לְמַה בָּאִים (חגיגה ג') לַת שָׂכָר לְמִבְיֵאֵיהֶם. אם כי הטף מובא בעקבות ההורים, הרי נאמר ציווי מיוחד על הבאתם - כדי ליתן שכר למביאייהם - שיהיה דינם כמצווה ועושה. (בית יצחק)

מחשבות פסולות

ואמר ביום ההוא הלווא כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (ל"א, י"ז). התוצאה מחסור האמונה שהקב"ה משתתף עם ישראל בצרתם, המתבטא במחשבה פסולה - כי אין אלוקי בקרבי - היא: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שהקב"ה מסתיר באמת חלילה את פניו. (עקידת יצחק)

גם בתוך ההסתרה הקב"ה נמצא

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח)

מה גורם האחדות

והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל (כ"ט, כ'). כל הרעה שבאה אליו - והבדילו ה' לרעה - נובעת מזה שהבדיל עצמו ונפרד - מכל שבטי ישראל - להיות בודד לעצמו, כי אילו היה מחובר עם הכלל, לא היתה הרעה חלה עליו והיה ניצול הימנה. (ישמח ישראל)

הכל בידי האב

ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך (ל', ו'). מפרש רבינו ה"שמוח ישראל" זי"ע, יש והאדם זוכה לסיוע ממרום שישוב בתשובה - ומל ה' אלוקיך את לבבך - לא בזכות עצמו, אלא מכח בניו - ואת לבב זרעך - משום שאין זה לכבודם שאביהם יהיה שקוע בחטא ועוון. (תפארת שמואל)

בעבודת השי"ת

כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו (ל', י"ד). אל תפתה לעצת היצר, המנסה להכביד עליך את עבודת השי"ת, כאילו קיים מרחק רב בינך ובין קיום המצוות, אלא הוי זכור תמיד - כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו - והכל תלוי בך ובמעשיך. (בעל שם טוב)

במעלת לימוד התורה הק'

כי הוא חיידך ואורך ימיו (כ', כ'). טובה כפולה ומכופלת לה לתורה, כי לא זו בלבד שלימדוה וקיומה ערב ומתוק לשעתו - כי הוא חיידך - בהיותה מעניקה חיות ותענוג לאדם, אלא שבניגוד לתענוגי עוה"ז שהם לרגע קט גורמים לקצר ימי האדם, הרי סגולתה של תורה שאותה הנאה רוחנית שנהנין

ותן "חלוקינו" בתורתך. בימי חודש תשרי נותנים את החלק שלנו בהוצאות השוטפות של הגליון במשך השנה הבעל"ט.

ההסתרה היא כ"ב עמוקה ונסתרת - הסתר אסתיר - הסתר בתוך ההסתר, עד שאין האדם מרגיש בנוכחות הקב"ה, ודוחה עליו כאילו חלילה אינו ניצב שם, בו בזמן ששמו ית' הוא: קל מסתתר. (בעל שם טוב)

ווארט

הצדיקים מעוררים לתשובה

והענין הוא כמו שאמר הרבי ר' בונים זצוקללה"ה זי"ע, לאא"ז [הוא ר' שרגא פייבל מגריצא] זצוקללה"ה זי"ע, במחשבה יש ב' בחינות. א', היא המחשבה שלא באה עדיין להתפשטות, רק נפלה והתנוצצה כרגע במוחו ונסתלקה. והיא נקראת 'חכמה'. ולפעמים, כשנפל ח"ו איזה הרהור ומחשבה רעה ונאבדה כרגע, מבלי שנצטרך עליה לעשות תשובה, וכשמחבר את עצמו לצדיק אמיתי. מעלה אותן מחשבות והרהורים לגילוי, כדי שירגיש בהם לעשות תשובה. (ישמח ישראל, נצבים וילך, אות ב')

לע"ז הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ר' סיון תשע"ד

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לש"ש כך שעדיין הוא בגדר נדחך - בכל זאת - משם יקבצך ה' אלוקיך - שהרי מתוך שלא לשמה בא לשמה. (בעש"ט)

ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך (ל', י"ט). רש"י: בחר לך חלק יפה בנחלתי. רמז הוא לאותו חלק טוב שעליו נאמר: יעקב חבל נחלתו, כי בבחירה הטובה נמנה הוא בחלקו ונחלתו של הקב"ה. (חלקת יחושע, ביאלא)

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (ל"א, א'). בטרם הוכיח משה את ישראל כלל את עצמו עמהם בתוכחתו - וילך משה - להתבונן במעשיו הוא, ורק לאחר מכן - וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. (תולדות יעקב יוסף)

אף לאחר שנסתלק מהעול - וילך משה - ממשיך הוא לדבר - את הדברים האלה אל כל ישראל - שהרי איתפשטותא דמשה בכל דור ודור. (תפארת שלמה)

בכחו של הרועה הנאמן להתפלל ולבקש רחמים על כל ישראל - בהיות דבריו - הדברים האלה - תפילה ותחנונים עליהם, וכל זה בגלל גודל מעלתו שזכה בכל עת ללכת מדרגא לדרגא - וילך משה. (עטרת ישועה, ד"קוב)

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח). אף בהסתרה הגדולה ביותר - הסתר אסתיר - ניתן למצוא את השי"ת - ואנכי. (דגל מחנה אפרים)

על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלוקים אחרים (ל"א, י"ח). אם כי שבו והתוודו על חטאתם ז'אמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, אמנם מאחר שלא שבו על שורש החטא ותחילתו - כי פנה אל אלוקים אחרים - שהוא הפניה לצד אחר, לפיכך - ואנוכי הסתר אסתיר פני. (משם שמואל, סוכטשוב)

בו ברגע שיהרהרו בתשובה מבטיחם הקב"ה: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה - שימחק את העוון ויסתירהו מנגד עיניו, אפילו אם הוא חמור ביותר - כי פנה אל אלוקים אחרים - גם אותו יסתיר הקב"ה לגודל חסדו. (פרי צדיק, לובלין)

ואעידה בם את השמים ואת הארץ (ל"א, כ"ח). יחודם של ישראל קדושים הוא, כי רק הם אלו המעידים על בריאת שמים וארץ - ואעידה בם את השמים ואת הארץ, שהרי: אתם עדי נאום ה'.

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם (ל"א, ל'). דיבור הוא לשון קשה, ובדבריו הקדושים עורר את ישראל שישבו בתשובה - וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת - ובכך נתעלו עד שזכו לשלימות הראויה. (צמח צדיק, יוניץ)

למרות שזו היא נבואה על הגלות הנקראת היא - השירה הזאת - שהוא תכלית ומטרת הגלות היא להעלות את ניצוצות הקדושה שנתפזרו בין הגוים, וכאשר מסתיים תפקידם זה - עד תומם - תסתיים הגלות, כך שניתן לקרוא להם בשם שירה, על סמך העתיד של סיום הגלות. (קדושת לוי)

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם ושוטריכם כל איש ישראל. דרכו של עולם, בשעה שמתעורר צורך לפעול ולעשות למען היהדות, נזהל מלחמת מצוה למען כבוד שמים, ואומר כל אחד: מה אני ומי אני? דבר זה ראוי שיטפלו בו הרבנים, האדמו"רים, עסקני ציבור המובהקים, ולא אני האדם הפשוט ברם, טעות חמורה היא הגורמת להרבה נזקים. כשהדבר נוגע "לפני ה' א-להיך" - שהמדובר הוא בכבוד שמים, מן הצורך שיהיה "אתם נצבים כולכם" - הכל חייבים להתגייס לפעולה, גם "ראשיכם שבטיכם" וגם "מחוטב עציך ועד שואב מימך". איש אל ישתמט מחובתו ואל יטיל את המלאכה על שכם הגדולים. (בצינא דנהודא)

בפיך ובלבבך לעשותו. אל תצא ידי חובך בדיבור ומחשבה גרידא, אלא מה שבלבבך ובפיך - עשה, בפיך ובלבבך - לעשותו. (ר"מ מקוצק)

יושבת עד ה' א-להיך... בכל לבבך ובכל נפשך. ולא נאמר "ובכל מאדך", כי כוונת הכתוב לאחרית הימים, ועל אותה שעה אמרו חז"ל (סנהדרין צ"ז) "אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס". (שער בת רבים לתאון ר' חיים אריה לייב עידוואבנג)

אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' א-להיך ומשם יקחך. כלום נידחים לשמים, הלא "בקצה הארץ" היה צריך לומר? הבעש"ט היה מלמד זכות על ישראל, שאפילו בשעה שאדם מישראל עושה איזה מרמה בעסקיו, סוף סוף גם בזה יש איזו כוונה טובה, כי רוצה להרוויח כסף כדי שיוכל לתת צדקה, לשלם שכר לימוד עבור ילדיו, לצורכי שבת וכדומה. וזה הפירוש בפסוק "אם יהיה נדחך בקצה השמים" אם בדחייתך, בעבירותיך, בקצה המחשבה ישנה איזו כוונה לשם שמים, "משם יקבצך ה' - מהניצוץ הקטן הזה של לשם שמים הנמצא בתוך העבירה, משם יקחך ה'. המחשבה הנעלה הזאת מצילה אותו שלא יפול בנופלים ומביאה אותו לתשובה שלמה. (נעם מגדים)

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה (כ"ט, י"ז). דרשו רבוה"ק זי"ע ש"שורש פורה ראש ולענה" בא בגימטריא שופר, פי' שאנו תוקעים בשופר אנחנו יכולים להבריא ממנו את הדברים המרים האלה בדרך שמפרש"י ז"ל. (אשרי האיש)

ראשיכם שבטיכם וקנינים (כ"ט, ט). בקשתו של האדם בתפילותיו, ביום בו דן הקב"ה את עולמו, היום - צריכה לכלול גם אחרים מישראל - כל ישראל אחים, שכולם אחים ורעים הם בלפני ה' אלוקים ולא להסתפק בתפילה ע"ע. (מאמר מרדכי, נדבורנה)

מחטב עציך עד שואב מימך (כ"ט, י'). חטיבה זו היא מלשון איחוד ואהבה: אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, והרי זה רמז לעבודתו של אברהם אבינו בעולם, לתקן את חטא עץ הדעת ולהפוך אותו לעץ החיים - מחטב עציך - שבכך נהפך הרע לטוב, אמנם השלימות היא בקבלת התורה ע"י משה רבינו - עד שואב מימך - ששואב מימי התורה והשקה את בני". (דגל מחנה אפרים)

אם יהיה נדחך בקצה השמים (ל', ד). גם אם התשובה אינה כולה לשמה, אלא רק בחלק זעיר - בקצה השמים - כי אחיזתו היא רק בקצה אחד בלבד

~ שבת סליחות ~

כתב בספה"ק דברי ישראל: ובסעודת שבת זו שלפני ראש השנה יש בו כח כל הסליחות מזכור ברית' והפיוטים של שחרית ומוסף של ראש השנה, ומ'כל נדרי' ושחרית ומוסף ונעילה של יום הקדוש, והימים הראשונים של סוכות ושימיני עצרת ושמחת תורה עד אסרו חג.

~ מוצש"ק סליחות ~

כתב בספר לקט יושר לתלמיד בעל התרומת הדשן: לעולם עומדין [לאמירת] סליחות ביום ראשון, משום שהוא סמוך לשבת, ונוהג כל אדם ללמוד בשבת... משום דאין לאדם עסקים בשבת וגם יש לו פנאי ללמוד... [ומתוך כך] העם שמחים מחמת מצות התורה שהם לומדים בשבת, וגם מחמת עונג שבת, ואמרינן אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מחמת שמחה של מצוה, לכך טוב להתפלל מתוך שמחה של מצוה.

הנה ימים באים - שבת בו תשוב

שבת קודש זה היום שהמלך, מלכי מלך המלכים - הקב"ה, מגיע לשכון כבוד בכל בית ובית מעם ישראל, ואם חכם האדם משקיע רבות וארוכות לכבודו של מלך, ולא חוסך מאומה למען שיוכל המלך לשבת על כסא מלכותו בביתו הקטן והנעים. ואם האדם עושה את ההכנות שיוכל לעשות, וכשמגיעים המלאכים אל ביתו ורואים כמה יפה נאה שעשה אותו אדם לכבודו מלך, מביאים לו כל טוב, ומאירים את ביתו באור יקרות. אבל אם הלילה אדם לא משקיע מעצמו כלום לכבודו של מלך, והושב על טובת עצמו בלבד, לא רק שהמלך לא ישכון בביתו, ולא יתן לו שפע וברכה בביתו, אלא גם המשרתים המגיעים קודם בואו של מלך יתנו לו עונשים על בזיון כבוד המלך. וזהו 'והתקדשתם והייתם קדושים', כי פירושו 'והתקדשתם' הוא לשון הזמנה, כמו 'הרי את מקודשת לי' פ' מזומנת לי - שתזמינו עצמכם בבחי' זך ונקי, ואז 'הייתם קדושים' שתתרבה עליכם קדושתו הראוי להיות שורה במקום טהור זך ונקי. (מיוסד עפ"י ספד"ק "סידורו של שבת" שורש הראשון "שבת בו תשוב", שורש א' ענף ג' עלים ב' ג').

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם. ראשיכם. שבטיכם. זקניכם. ושורטיכם. כל איש ישראל. (פרשתן כ"ט, טו). היום דא ראש השנה. כולכם הולכים להתייצב, כולם פירושו מהקטן שבקטנים עד הגדול שבגדולים, כולם הולכים לעמוד, והולכים לדון אותם על השנה הבאה לקראתו, והנה נשאר בידינו הימים האחרונים של ימי חודש אלול, בואו ונשקיע בימים המועטים הללו את כל כוחנו, כי ההשקעה תשא פירות בעזהשי"ת, ולא חסר כלום מבית המלך, וכל דבר שנשקיע זה מעט למלך, אבל בבוא היום הגדול, שהוא יגיע לשכון במעונינו כבוד, או אז המלך יראה את כל ההשקעה שהשקענו ברוב עמל זועי, והוא בוודאי יכתוב ויחתם אותנו בספרן של צדיקים גמורים לשנה טובה ומתוקה, ולחיים טובים וארוכים, לטובה לברכה ולשלום.

שבת קודש זו, שהיא בעצם שבת האחרונה של השנה, והיא כחותמו של חודש אלול, שכל עצם מהות החודש הזה הוא לחזור בתשובה, להיות סור מרע ולקבל על מבאן ולהבא לעשות רק טוב, ובכל פעולותינו ומעשינו לעשות נחת רוח לבוראינו וליוצרינו. ועכשיו זה בידינו.

בפרשתנו אנו מוצאים שאם רוצים אנו לזכות לברכות מן שמי שמיא, "ושבת עד ה' אלוקיך, ושמעת בקולו. ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך, בכל לבבך ובכל נפשך" (ל', ב'), 'ושבת' הוא אותיות 'שבת' שבכוחו של השבת אנחנו יכולים לחזור בתשובה על מעשינו הרעים, וזה גם נרמז בר"ת 'שבת' ש'בת ב'ז ת'שוב, שבכוחו של השבת להזוירנו בתשובה שלימה לפניך.

נשאר בידינו ימים מועטים לבואו של המלך. שבו נזעק בקול רעש גדול "המלך" היושב על כסא רם ונשא, נקבל על עצמינו את מלכותו מחדש, ונתן לו לשכון כבוד ברשותינו, יש לנו להתכונן יותר שאת ובית עוז לקראת יום ההמלכה, בכדי שח"ו לא נבוש ולא נכלם.

הכל הולך אחר החיותם. רביה"ק בעל ה"ישמח ישראל" מבאר בפרשתנו בארוכה (אות א') עיי"ש בהרחבה) על גודל השבת קודש קודם יום הדין, והוא מדמה את זה לאוהו במטה, שאם ירימו אותו מהאמצע הוא יתנדנד לכאן או לשם, אבל אם ירים את קצה המטה, ירום כל המטה למעלה. 'אשר ירים האיש את קצה המטה כן ירים כל המטה' בכוחו של השבת הזאת אנחנו יכולים לרום ולהגביה את כל הימים של השנה שעברה עלינו לטובה, ובעזרת השי"ת לזכות גם לשנה טובה.

ברך עלינו ה' אלוקינו את השנה הזאת, ואת כל מיני תבואתה לטובה, ותן ברכה... וברך שנתינו כשנים הטובות. הכנות קלות לבואו של המלך, ונזכה שהמלך ישכון קבע במעונינו, ותמיד ישפיע לנו טובה וברכה מידו הרחבה והמלאה, ושפע ברכה והצלחה בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, ונזכה כבר לשנת גאולה וישועה, במהרה ובימינו

אמן וכן יהי רצון

שבת פרשת נצבים וילך--- שבת האחרונה של השנה--- נמצאים אנו בסופם של ימי חודש אלול - ימי הרחמים והסליחות, ימים שבו המלך בשדה, ושמוע לכל אחד, ומאזין ומקשיב--- נוגעים אנו כבר בשערי שנת תשפ"ג--- הנה ימים באים--- ראש השנה--- יום ההמלכה--- שבת זה ר"ת ש'בת ב'ז ת'שוב, בשבת מקבלים אנו את הכלים הראויים לתשובה שלימה. לתשובה מאהבה. לתשובה מיראה. לקבל את ההכנה הראויה לקראת הזמנים הבאים לקראתנו לשלום.

נביא פה משל ונמשל שהם יבואו לנו את הראיה על השבת קודש, על פנימיות השבת קודש, על גודל השבת קודש, שבו אנחנו נמצאים זה עתה, והם יבואו לנו בסייעתא דשמיא גם את ההכנה ליום הדין, יום ראש השנה, יום ההמלכה.

היה מעשה למלך בשר ודם שהיה דעתו לבוא אל עיר אחת ממדינת מלכותו, וקבע אצל אחד מבני העיר, שיוכיח לו דירה נאה שתהיה מוכנת ומזומנת לקראת ביאת המלך. הבעל הבית היה ענינו בראשו, ולכן ניקח את הבית בכל פינה ופינה, שיהיה נקי טהור ומזוכך. והיה מיפּה ומזהיר את הדירה בכל מיני דברים, ושם ברחבת הבית ירחות טובים ונאים, בכדי שתנחם דעתו של המלך בתחילת ביאתו לדירה נאה המרחבת דעתו של אדם, כראוי לכבודו של המלך.

ובנהג מעשרתי המלך, קודם בואו, וראו שהכל יפה ונאה, כל החדרים נקיים ומצוחצחים, הבית כולו מריח בריות טובים ונעימים, האווירה והדירה מרחיבה דעתם, והוטב בעיניהם כל אשר היה בידו לעשות, והביאו לפניו עבדי המלך ומשרתיו כל דבר הנצרך כיד המלך, הרחבה והמלאה. והמלך שראה מה עשה אותו אדם, והשקיע והזיע לכבודו היקר של המלך, הראה לו פנים שוחקות, ומילא את מחסורו, וקריבה מיוחדת היתה לו בזכות אלו הדברים.

אבל אם לא כן היה דעת בעל הבית, להיות כבוד המלך יקר בעיניו, ותכף שנבחר ביתו לאכסניא של המלך, הקדים במחשבתו טובת עצמו, ואמר בלבו: הגיע העת שאוכל להרויח ממון רב, מאחר שאהיה מקום שישכון כבוד המלך, והכנת צרכיו כה רבו, ושאר הטובות שיוכלו לבוא אליי ע"י שהיית המלך בביתו. ובימים המועטים הללו עוסק הכל בצרכי המלך ממאכלים וממשקים כדי להרויח בהם, ומתוך טרדת דברים אלו, לא ספק בידו לעשות את העקב; להסיר כל הכלכלוכין והטינופין מהבית, ולפירות ולהנאות חדרי ביתו שיהיו ראוי לכבוד משכן המלך. ולא הסתפק במעט הכנה שעשה בביתו עבורו, גם לא כיבד כראוי ונכון את כסא המלך, שבו יישב עליו המלך שיהיה

ובנהג מעשרתי המלך, וראו שכל חדרי ביתו אינם ראויים ומקובלים לכבודו של מלך והשרים אשר הגיעו עמו כבוד. גוערין בו בניזפה גדולה, וגם הענישו אותו בעונשים, על כדי בזיון וקצף שנבזה בעיניו כבוד המלך, ונתרשל מלכהיך לו דירתו על הצד הטוב ביותר. וגם המלך לא שם את ליבו אליו, ואפילו שהכין רבות לבואו של המלך, אבל כזה מקום לא היה ראוי לחניית המלך.

• ובשפתי צדיקים •

גודל השבת קודם לבריאה

אתם נצבים היום כולכם לפני ד' וכו'. לזמן על יום ר"ה שצריך האדם להתחזק מאד בתשובה שלימה לעורר הרצון הקדום לבריאת העולם שהי' רק טוב קודם שנתערב טוב ברע ע"י פגם אדה"ר. וז"ש אלוקינו ואלוקי אבותינו. שהם דברים כפולים. אך הרמז על הרצון הקדום שנקרא אב כמ"ש ולא אבה וכו' ואביהה תהלה. וזה שרמזו חז"ל אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות מיד היו ננאלים. פ"ו ב' השבתות הא' הוא השבת שהי' קודם בריאת העולם רעווא דרעוויין הרצון הקדום לבריאת העולם שהי' כולו טוב. והשבת השנית הוא יום שכולו שבת שאנו מצפים במהרה בימינו וז"ש בקידוש ליל שבת אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית הנחילנו רמז לשם נח"ל כיל"ח והוא זכרון למעשה בראשית הוא שבת הקדוש ומסיים ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו זה הרמז על השבת העתיד כנ"ל. וכל זה הוא ע"י כשרון פעולותינו בתשובה שלימה לעורר הרצון הקדום למעשה בראשית שהי' ביום השבת כ"ה אלול אשר הי' התחלת הרצון למעשה בראשית. ונחזור לפי הכתוב אתם אותיות אמ"ת נצבים היום בר"ה בתשובה שלימה כולכם לפני ד' אלהיכם לעורר הרצון הקדום כידוע מאמר חז"ל שאדה"ר קרא שמות לכל הברואים ואח"כ שאל לו הקב"ה ומה שמי ואמר לך נאה להקרא בשם הוי' ב"ה. וז"פ לפני ד' קודם שנקרא שם הוי' לכן בכל מע"ב לא נכתב שם הוי' עד בריאת האדם שקרא לו הוי' ב"ה. וצריך להיות התשובה בכח כזה לעורר הרצון הקדום. לכן נקרא ראש השנה ראשית הוא המחשב' לחזור לרצון הקדום.

(תפארת שלמה. ראש השנה)

זכור אהבת קדומים

ליו"ד דאדמו"ר רבי יצחק מנחם בן לאדמו"ר רבי שמואל צבי הי"ד זצוקללה"ה זי"ע בעל הספד"ק "עקידת יצחק" - ליו"ד כ"ג באלול התש"ב

העקדה / פרק י"ד מתוך הספר "רועה נאמן"

הרחובות הרחוקים. הייתה זו שעת צהרים בחודש אב שנת תרצ"ט. העיירה אלכסנדר נמנמה בחום היום, והבתים הקטנים והיפים שגינות להם בחזית, הבהיקו בלובן קירותיהם המסוידיים. התריסים היו מוגפים והרחובות ריקים. דממת לאות שררה בכל, ורק מפעם לפעם הופרע השקט על ידי ציפור שהוחרדה מקנה או על ידי אופני עגלה שהתגלגלה באחד

"מרבנים בצדקה בימי חודש אלול ועשי"ת". את כספי הצדקה נותנים בכדי להגביר חיילים לתורה וחסידות בהפצת הגליון.

דיינים ו"כלי קודש" שהגיעו לאלכסנדר להתבשר מזיו תורתו של הרבי. "הסטנציות" האכסניות היו מלאות עד אפס מקום, וכל העירה הפכה ל"הויף" - חצר. כל חדר נעשה לבית מדרש בו שהו חסידים, ומבוקר עד ליל עסקן "במילי דשמיא". סיעות רבנים ואברכים חריפי מוח התהלכו ברחובות העירה בדרכם לבית המדרש, והמתיקו סוד בענייני עבודת פנים. אך עתה משהגיעו ימי בין המצרים שקטו רחובות העירה. בבית המדרש לא פסק קול התורה, וחסידים רבים המשיכו לשבת וללמוד ויומם ולילה. אך הלב, מרכז העירה היה רחוק ממנה. הרבי נסע לעיירת מרפא כמנהגו מדי שנה, כשאליו מצטרפים בנו ומשמעותו. אלכסנדר הייתה שקטה ורוגעת ודופק החיים הואט בה. באותה עת שהה הרבי בעיירת הקיט אפקא שעל יד קראקא, בלוויית בנו ומשמעותו וחסידים רבים מקראקא וסביבתה שבאו להנות מזיו קדושתו. בתחילת אלול עזב הרבי ומלוויו את קראקא וחזרו לאלכסנדר בשלוש מוניות ששלח הגביר ר' פייבל אוסטרי מסוסנובצא במיוחד בשבילם. וביום שישי י"ז באלול פרצה המלחמה.

כרעם ביום בהיר פגעה בהם הידיעה המרה, שצבאות הגרמנים פרצו כזרם שוטף את גבולות פולין והתקדמו בה במהירות. שבועי בספטמבר צעדו ראשוני החיילים הגרמנים בחוצות אלכסנדר. הם זרעו בדרכם הרס וחורבן, בזזו חנויות, פרצו לבתים ופגעו בכל מי שנקרה על דרכם. ראשית מעשיהם של הנאצים ימ"ש היה לפגוע במנהיגים היהודיים ובראשם האדמו"רים המפורסמים. רבנו העקדת יצחק, מעמודי התווך של יהדות פולין, ומחשובי המנהיגים שלה, היה בראש רשימת גדולי ישראל שהגרמנים רצו לפגוע בהם. מאימת המצוק הוכרח הרבי לעזוב את ביתו. וטוב שהקדיים. כי מיד לאחר עזיבתו את אלכסנדר הורחבו החיפושים אחריו בקנה מדה עצום. בעת שעזב את ביתו באלכסנדר, שאלו אחיו הרה"צ רבי אברהם חיים: "מי יודע אם לא מגיעה אלינו עתה עת קשה כגזרות ת"ח ות"ט?" (בגזרות אלו נהרסו על ידי הצורך חמליניצקי ימ"ש, אלפי עירות באוקראינה ובפולין, ונהרגו כחצי מיליון יהודים) ענהו על כך רבנו: "אני רואה יותר ויותר".

בחשכת הלילה נאלצו הרבי, אשתו הרבנית ובני ביתו לברוח, כשמגמת פניהם העיר לודז' הסמוכה. עקב הבריחה המבוהלת שאיראו את כל חפציהם בביתם, והגיעו ללודז' כשרק בגדיהם לגופם. האברך הסמוך הרה"ח ר' מרדכי בער, קנה מיד לכולם בגדים חמים, מזון ושאר דברים חיוניים. אחד מחשובי החסידים, הגביר ר' חיים גולדמן ז"ל, פינה לרבי מקום פולית הגג שבדירתו ברחוב פיוטרקובה. שם התגורר רבנו עם בנו ממנה שבועות, כשהוא חבוש כובע פולני וזקנו עטוף במטפת. הרבנית והילדים הסתתרו במקום אחר.

באלכסנדר נערכו אחרי הרבי חיפושים קדחתניים על ידי הרוצחים הגרמנים ובעלי בריתם ה"פולקס דויטשע". אלה היו תושבי פולין ממוצא גרמני, שברגע שבו נכנסו הנאצים לפולין, הרימו ראש ועזרו על ידם במלחמת השמד וההרס. כשלא מצאו את הרבי, שפכו את עצמם על ביתו ורכושו ועל ספריו היקרים. ביום ראשון של סליחות הציתו הגרמנים את בית הכנסת הגדול של אלכסנדר, בעזרת הפולקס דויטשע, ראשי הפתן הצפעוניים שיצאו ממאורותיהם עם פרוץ המלחמה. הם גילו מחבואים של ספרי תורה וספרי קודש, הביאום לבית הכנסת ושרפו אותם שם. הרשעים לא הסתפקו בחילול הקודש שבשריפת היקר ביותר לעמנו. הם חפצו לעקור את הקדושה גם מלכם של היהודים הנדבאים. בשעה שהאש בערה וכליתה את אוצרות הרוח הכתובים, חיזרו הגרמנים על בני היהודים, והכריחום באיומים ובמכות להוציא את ספרי הקודש ואת הטליתות והתפילין שברשותם, ולהטילם אל הלהבות. הגרמנים, ועושי דברם הפולנים, עמדו מסביב למזורה וחזו בהנאה סדיסטית, בלחך הלהבות את הספרים הקדושים ובוזקם אל על, אל עבר השמים האדומים.

*** בית הכנסת שנשרף, נבנה בימיו של רבנו הישמח ישראל בשנת תרס"ט. בית מדרשו הישן של הרבי היה צר מלהכיל את תושבי אלכסנדר ואת אלפי החסידים שהגיעו מכל קצווי פולין. לכן נבנה הישמח ישראל בית כנסת גדול במרכז העירה עבור תושבי העיר, והחסידים התפללו עם הרבי בבית מדרשו. בית המדרש של הרבי היה עתיק יומין. בשנת תר"ז כשהתישב הרה"ק רבי העניך, יורשו ורונחי של החידושי הרי"ם מגור זצוק"ל, בעידה אלכסנדר, בנה לו בית מדרש גדול עשוי עץ, ובית מגורים לעצמו. לאחר שנפטר, עלה על כס הרבנות באלכסנדר הרבי הזקן רבי רייחל. חסידיו קנו עבורו בית מדרשו של הרה"ק רבי העניך מאת יורשו.

מאז ועד ימי העקדת יצחק, הוסיף כל אחד מאדמו"רי אלכסנדר אגפים חדשים ודירות נוספות לבנין הקיים. כל המבנים התרכזו ב"חצר" סביב בית המדרש הישן. במרכז החצר, בגן הנאה, נצב הבנין החדש ביותר, אותו הקימו החסידים לרובם זמן מועט לפני המלחמה. היו בו שלוש קומות, ובו דרו הרבי, בנו וחלק מחתניו. בתוכו היו מקוה וסוכת פאר גדולה.

הבנין נבנה בהשתדלותו האישית של ר' שמחה אוברבוים, שנסע בעצמו לעת זקנותו, להתרים את החסידים בכל רחבי פולין למען הבנין. גולת הכותרת של החצר כולה הייתה הספריה הענקית, שבה היה מספר רב מאוד של ספרים יקרי המציאות וכתבי יד ידירים יקרים. התנ"ך הראשון בדפוס דניאל בומברג מונציה משנת ר"ח (1518), כתב יד מאת המקובל רבי שלום שרעבי, וספר הגלגולים של האר"י הקדוש פארו את הספריה הגדולה. חלק מהספרים העתיקים היו כרוכים בכריכה חזקה מאד, שהצילה אותם מהשרפה, בשעה שהרשעים העלו באש את ספרי

מיד עם ההפצצה הראשונה, (בספטמבר 1939), כשמוטי הגרמנים הרעישו את שמי אלכסנדר, הוטמנו ספרי התורה היקרים מבית מדרשו של הרבי במרתף עמוק. כשנכנסו הגייסות לעיר תפסו קודם כל את בית המדרש ובתי המגורים שבחצר הרבי. לאחר מספר שבועות הצליחו עובדי כפייה יהודיים להציל חלק מספרי התורה הטמונים במרתף. הדבר עלה בעמל רב ובשוחד כבד של חמש מאות זהוב. כמה מן הספרים חוללו כבר על ידי הצוררים הגרמניים.

את הספרים שהצילו החביאו החסידים באהלו של הרבי רבי העניך בבית החיים באלכסנדר, ביום ב' פרשת שמות שנת ת"ש (1940).

ביום הכיפורים שנת ת"ש נערך בעיר מצוד לעבודות כפייה של חפירות מגן, ניקוי השוק והרחובות, ושימוש בטליתות לאיסוף אשפה.

כעבור שלשה חודשים מכניסת האויב לעיר, בתחילת שנת 1940 (טבת ת"ש) הרסו הגרמנים את בית מדרשו של הרבי. כל הבניינים בחצר הבנויים מעץ, פרט לביתו החדש של הרבי, כולל בני המגורים הרבים, הסוכות והישיבה, נותצו, והעצים הוצעו למכירה להסקה. הפולקס דויטשע המקומיים טענו אחר כך, שבני החצר לא נשרפו, כדי למנוע את התפשטות האש לבתים הסמוכים. מעניין לציין, שהפולנים, למרות שנאתם הגלויה ליהודים, חששו מפני הקפדת הרבי והקדושה האופפת את ביתו, וסרבו לקנות את העצים. רק לאחר זמן ממושך נמצאו גויים שנאותו לקנות את קורות העץ.

הגרמנים הרסו את אבני היסוד שעליהם הוקמו בנייני העץ, וחרשו את כל השטח. הם קונו שעל ידי כך יוכלו למחות כל זכר לאווירה שאפפה את המקום. משל היו האבנים והעצים המקור לקדושה ולטהרה שיצאו מאלכסנדר. לא ידעו הרשעים שאבני המרצפת וקורות הבתים שאבו את קדושתם ממקור הטהרה עצמו, הרבי ותורתו. וגם אם נקרו האבנים והעצים ממקומם בידי זדים, ואותיות הספרים פרחו באויר מהאש האוכלת בהם, נשארה תורת ישראל הנצחית חיה וקיימת בלב עם ישראל. וכאשר עזבה את פולין, נדה התורה למרכז החדש בישראל. כמו שאמרו חז"ל: "עתידין בתי מדרשות שבחוף לארץ שיקבעו בארץ ישראל".

בחורף ת"ש, ביום ט"ו לחודש טבת, גורשו יהודי אלכסנדר מעירם לגיטו גלובנה. כאשר גרשו הרשעים את החיים מהעיר, נטפלו לשוכני עפר וחרשו את בית החיים. בית מועד לכל חי, בו מצאו את מנוחתם צדיקי עולם וגדולי ארץ, נחרש והפך לגן ציבורי. מלבד מצבות קבורתם של אדמו"רי אלכסנדר והרבי רבי העניך, לא נשארה אפילו מצבה אחת על תילה. העירה אלכסנדר נותרה ריקה ושוממה מיהודים.

*** הרשעים לא נואשו והמשיכו לחפש את הרבי. בעזרת מלשינים מהפולקס דויטשע חידשו את החיפושים אחריו גם בלודז'. בעיר זו שהה רבנו בבתיהם של כמה מחסידיו והחליף את דירתו לעתים מזומנות מחמת עינא בישא. הוא גר בבית ר' יונה פרנקל ז"ל, מהנגידים הידועים בלודז', שגם לפני המלחמה זכה לארח את רבנו בביתו, בבית ר' אברהם אבא אינהורן, ובבית ר' עוזר אוברבאום הי"ד.

המצב בעיר החרושה הגדולה הלך הלך ורע. הרעב, המגפות והרדיפות הנוראות מצד הגרמנים ובני בריתם הפולנים, הפכו את חיי היהודים לגהינום. הם חשו שהאדמה בווערת מתחת לרגליהם. הרבי הנרדף לא יכול היה לשהות יותר בלודז'. ולכן החליטו מקורביו להעבירו לוורשה. הם חשבו שבין המוני היהודים בעיר הביירה, יהיה קל יותר להסתתר מעיניהם הבולשות של צידי הנפשות.

תמורת שוחד עצום הסכימו הנאצים להעבירו לוורשה תחת משמר של אנשי גסטאפו. בחודש כסלו שנת ת"ש עבר הרבי לוורשה, עם משפחתו ועם כמה מלוויים מחסידיו הנאמנים, וביניהם ר' יונה פרנקל ור' מרדכי בער ז"ל. האברך ר' מרדכי בער שדאג לרבי בלודז', שכר למענו דירה ופרנס אותו ואת משפחתו ממכספ הפרטי. דבר זה נמשך עד שאזל צרור הכסף שהביא עמו. רבנו הבטיח לו שבזכות זו יזכה להשאר בחיים. וכך הווה.

מחשש למעקבים עבר הרבי מדי פעם לדירה אחרת. הוא לא ערך שולחנות וחסידיו לא ידעו היכן הוא נמצא. הרבי התפלל במנין בניו ונכדיו בלבד, ורק למתי מעט ממקורביו ניתן היה לגשת לדירתו.

רק בימים הנוראים ובימי החילולא של אבותיו הקדושים נהל הרבי את שולחנו הטהור במסירות נפש ותוך סיכון עצמי רב.

באחת הפעמים שערך את שולחנו לחסידיו בגטו, הקשה רבנו על הנאמר בתהילים "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות" (צ"ב י). מה פרוש המילה "אמונתך"? הרי עם ישראל מאמין בה', ואם כן, היה צריך לומר ואמונתו בלילות. ותירץ רבנו, שה' יתברך מאמין בבניו, שגם בלילות, בעת שהחושיך יכסה ארץ, המרמז על רוב הצרות. נשאר עם ישראל דבוק בה'.

סיפר הגאון רבי יהושע משה אהרונסון זצ"ל אב"ד פתח תקוה: הרב אהרונסון היה ידיד נפש של הרה"ח רבי נפתלי צבי בורנשטיין, בנו של השם משמואל, שהיה חתנו של העקדת יצחק. בקיץ שנת ת"ש, בליל שבת אחד, גילה לו רבי נפתלי צבי, כי מתקיים בסתר שולחן טהור אצל חותנו העקדת יצחק. בהיותו צמא לכל דבר תורה, ובפרט בימים הנוראים ההם, הצטרף לידידו ויחידו הגיעו בדרכים עקלקלות (מחשש שעוקבים אחריהם) לדירה בה התגורר הרבי.

באותו טיש נכחו בני משפחתו של הרבי, אחיו הקדושים, חתניו ששהו אז בוורשה ומנין מצומצם של חסידים.

עצם עריכת השולחן והשמעת דברי תורה בזמן גזרות השמד של הנאצים ימ"ש, היו כרוכים בסכנת נפשות. אולם הרבי מסר נפשו עבור הכלל. חסידי התכנסו סביבו כדי לשמוע את תורתו ולשאו בעידוד מן המעיין הטהור המפכה גם בימי עברה וזעם. אמרה אחת נשתירה בזכרוננו של הרב אהרונסון מאותו טיש שנכח בו. והיא האחרונה ששרדה מדברי תורתו של רבנו.

"בשחר קמתי". כן. אתה כבר יכול להיות מעשרה הראשונים שנותנים את חלקם בהוצאת הגליון. קופת "עלון אשרי איש" ב"נדרים פלוס"

מנהיג ישראל שעבודתו היא עבודת הקודש, "דארף אינטער שטעלן א פלייצע". הייב לתת כתף, כלומר לשאת בעול עם כל יהודי ויהודי."

אמרה זו מסמלת את אישיותו של הרבי, שיטתו ודרכו כמנהיג: אהבת ישראל צרופה וטהורה והשתתפות בסבל כלל ישראל.

ככל שהתהדקה רשת המצור סביב הרבי, הלך המצב הכלכלי והחמיר. חסידיו מכל קצו פולין נחלצו לעזרתו ככל שיכלו. מדי פעם נשלחו חבילות מזון וכסף לגיטו ורשה. בתחילה היה זה על ידי שרותי הדואר, ומאוחר יותר נשכרו גוויים שתמורת שוחד כבד הסכימו לשמש שליחים, והעבירו חבילות לרבנו. המשלוחים הגיעו מלודז', מזלובלין, מצ'נסטוכוב, מפיוטרקוב ואף מוולברום. החסיד ר' ברוך בער ז"ל ספר שכאשר עבד בחלוקת מנות האוכל בגטו זלובלין, הערים על הגרמנים ושלח חבילות מזון לוורשה לרבי. גם החסידים ר' נחמן לרנר ור' יצחק מאיר סאניק מפיוטרקוב שלחו לרבי סכומי כסף על ידי ר' שמחה טורקעלסאוב שסכן את עצמו בשליחות זו. משלוחים אלו היו בחזקת הצלת נפשות ממש, שכן הרבי לא היה עובד רשום בגיטו מפחד הגרמנים, ועל כן לא היה זכאי לכרטיסי מזון, שבלעדיהם לא היתה אפשרות להשיג מצרכים כלשהם.

סיפר ר' שבתי אגנלנדר מפתח תקוה:

אביו, ר' חיים יודל קעלצער (כך כונה על שם עירו קעליץ), היה בקעליץ בשנים 1939 - 1942. חסיד נלהב זה, שבביתו התאכסן הרבי לרגל הכנסת ספר תורה בשנת תרצ"ב, עשה כל שביכולתו לסייע, וזו במעט, לרבו הנרדף. בשנת תרצ"ט שלח לרבי מכתב ובו כסף למחיה. מאוחר יותר, בשקשה היה לשלוח כסף, שלחו ר' חיים יודל והרב משצ'מיץ, שהיה חסיד אלכסנדר אף הוא, חבילות מזון בדואר. באותו זמן ניתן היה לשלוח חבילות במשקל של עד שני קילוגרם. החסידים חסכו מפייתם ושלחו לרבים בחבילות קילוגרם אחד של קמח וצצננת שומן אוזיים.

בקץ שנת ת"ש, כשהמצב בוורשה הלך והחמיר, עבר הרבי לעיר אוטבוצק. בעיר הנופש היפה לא הייתה האווירה ספוגה כל כך במתח הרבו של מלאך המות. הרבי החל לערוך שוב שולחנות, לדרוש ברבים דברי תורה ולקבל קויטלעך ופדיונות. החסידים נהרו שוב אל מקור המים החיים בתקוה לעתיד טוב יותר.

אך גם באוטבוצק השיגה את הרבי ידי המלשינות הארוכות של הזדים. באחד הימים הגיעו לדירתו שלושה אנשי גסטאפו, ושאלו אם כאן גר ה"גרוע רבינער" מאלכסנדר. חרדה אחזה את יושבי הבית שחששו לגרוע מכל. באלם קול הניעו ראשם לחיוב. שלושת הקצינים החלו לערוך חיפוש קפדני בדירה בתקוה למצוא את העושר האגדי שפרסומים אודותיו הגיעו עדיהם.

הם לא מצאו דבר פרט לשעון זהב. הרבי הסביר להם כי זהו רמוש האחרון ובקש מהם להתוודר לו את השעון. למרבית התפתעה עשו אנשי הגסטאפו את רצונו והשאירו בידי את החפץ היקר. מאוכזבים מכך שלא מצאו את הרכוש הרב אותו קוו לשדוד, עזבו את הבית.

וכי מניין לבני עוולה אלה לדעת, שרכושו האמיתי של הרבי היה ספריותו הענקית וספריו הקדושים שנותרו מאחוריו באלכסנדר?

בתחילת שנת 1940 הופיעה כתבה ב"שטימיר" הגרמני הידוע לשימצה, אודות רבנו. בכתבה הופיעו דברי בלע על הרבי וביתו, ותמונות של הרבי, כדי שיוכלו לזהותו ולתפסו בקלות. הפרסום בעיתון הגרמני אודות הרבי מאלכסנדר לא נותר ללא הד. בעיתון הלונדוני "לונדונער וואכענצייטונג" הועתק קטע מהשטימיר, המספר אודות המצוד הנערך על רבנו.

זעזוע נורא פקד את יהודי לונדון. צדיק הדור מושמץ בעיתונים קבל עם, ונשקפת סכנה לחייו. ביוון ספרי הקודש השורפים החריד לב כל יהודי באשר הוא יהודי.

חשובי חסידי אלכסנדר שהיו מחוץ לגיא ההריגה החליטו לפעול על מנת להציל את רבם הנערץ. מכתבים, בהם ציטוטים מהעיתון ובקשה נמרצת להתאחד על מנת להציל את הרבי, נשלחו לכל מקום בעולם בו שהו חסידי אלכסנדר. המטרה היתה להציל את הרבי ובני משפחתו ולהבריחם לארץ ישראל משאת נפשו של הרבי משכבר.

המכתבים הגיעו ליעדם. גם בארץ ישראל התקבל מכתב האזעקה ששלחו יהודי לונדון.

יהודים שהיו בדרום לתפילה, נדהמו לקרוא את הכרוז שזה היה לשונו:

הצלה והמלטה מסכנת מאסר

"הננו פונים, בקול חוצב להבות אש, של ידידות והערצה, לכל החסידים המקורבים, הידידים והאהובים של הבית הגדול והקדוש, בית האדמו"רים מאלכסנדר יצ"ו. של מקור מים חיים אשר מבית ה' יצא זה שישים שנה. לכל אלו אשר עוד שביב אש זיקי קודש, אשר השקו אותנו הרועים, עוד לא נכבו, ולפעמים מפכים ועולים מתהום נשמת לבבם זכרוני קודש קודשים על רעיוניהם, להם אנו פונים במלים דחופים הללו:

התאחדו והתאזרו התאספו והתלכדו כאיש אחד חברים. כל איש אשר זכה להנות עצה ותושיה אמנה וישועה כל הקדוש לו שלשלת הטהורה והנאמנה מאלכסנדר יצ"ו. התקבצו להציל את ב"ק האדמו"ר שליט"א וביתו מאסון חס ושלותם ועל השאלה איך? תשיבו תשובתכם אך ורק בעת שתבואו בהחלט לאסיפה בשעה וברגע שנקבע לשם כך. בלי כל דיחוי והתנצלות. אין תרוצים ואין דחיות. כולכם בלי יוצא מהכלל, נתבעים ונדרשים ונחוצים להיות נוכחים באסיפה הזאת של הצלת נפשות קודש קודשים, שריג מגן חמדתנו" האדמו"ר הקדוש מאלכסנדר שליט"א."

ובכדי שתבינו וחבירו את המצב, הננו להעתיק לכם את הנאמר ב"לונדונער וואכענצייטונג" מספר 217 מיום י"ב באדר ב' ת"ש (22/3/40).

- אוי לאזוניים שכך שזמעות! בלבולים ועלילות כאלו על ראש גולת אריאל. וכל איש מבין עד היכן הדברים מגיעים ואיך יעמוד מנגד ויאמר "שלום עלי נפשי!?"

בואו כולכם כאיש אחד! פיקוח נפשות הוא! פדיון שבויים!

אל תעמדו מרחוק בשעה קשה זו!!

ספר תורה שרוי בצער, ארון הקודש כפוש בעפר! בואו ואל תאחרו. האספה נקבעה ליום ... רחוב ... מספר ...

מיד כשהתקבלו המכתבים לעזרה, נחלצו החסידים לפעולה למען הצלת הרבי. בראשונה דאגו להשיג תעודות מסע ואשרות יציאה. חסידים פזרו ממון רב, השקיעו עמל ויזע ובחרוף נפש המציאו עבור הרבי, אשתו הרבנית ובנו רבי ירחמיאל ישראל יוסף, רשיון כניסה לארץ ישראל. הרשיון הגיע לרבנו באמצעות הקונסול האטלקי.

כשכל המסמכים הדרושים היו בידיהם, באו החסידים אל הרבי לבשרו על ההצלה המזומנת לו. אמר להם הרבי בתמיחה:

"אנני? אני יעזוב אתכם ואמלט! איך זה עלה על דעתכם?"

"רבנו" - התחננו לפניו החסידים - "אל תכבה נר ישראל. על תמימותו של גדליהו בן אחיקם אנו מתענים שנה שנה. וכאן יודעים אנו כי הרשעים מתנכלים לנפשו".

"לא ולא" ענה הרבי "את אשר יבקש חשבון נפשכם, יבקש אף אותי. אין ברצוני להפרד מתוך עדתי. בתוך עמי אני יושב, וגם המוות לא יפריד בינינו".

בפתיחת ספר "עקדת יצחק", אשר נכתב על ידי האדמו"ר האמונת משה זצ"ל, מעתיק הרבי את המכתב שקיבל מהחסידי הר"ר דוד קריסטל ז"ל, ובו ציטוט מכתב שכתב בנו של העקדת יצחק מגטו וורשה בשנת תש"א:

"יושבים אחדים מאנשי שלומנו ומדברים על לב כ"ק אבי, אדמו"ר שליט"א, שיציל נפשו ונפש אמי הצדקת ואותי על ידי תעודות שקבלנו. אבל אבי באחת, שלא יעזוב את כלל ישראל בעת צרה שכזאת".

ומכתב נוסף:

"אבי האדמו"ר בהחלטה גמורה שלא יוסיפו עוד לדבר בדבר הזה. "מה אתם רוצים?" אמר "להציל נפשי בזמן שכלל ישראל בצרה? לא! בתוך עמי אנכי יושבת. עם אלה שהיינו חיים כל הזמן, עם אלה נקדש בידך את השם".

המצב בוורשה הלך והחמיר. הרבי נאלץ לעקור מדי פעם את מושבו ולעבור לדירה אחרת. ר' מענדל בעריש טרויבע ז"ל, שגם הוא ברח לוורשה מקאליש, עזר רבות לרבנו להסתדר בדירה ואף פרנס אותו זמן ממושך. ככל שהלך הזמן הוכרה הרבי להסתדר את מקום מגוריו גם מחסידי הקרובים, שנפשו כמהה אליהם, דבר שהסב לו סבל רב.

סיפר ר' מרדכי בער ז"ל שבראש השנה שנת תש"א עדיין התפלל הרבי במניין עם חסידים. אך לאחר מכן רק מתי מעט ממקורביו ידעו את מקומו, ורק בני ביתו הקרובים ביותר השתתפו במניין.

אחד ממקומות המסתור של הרבי היה בדירה ברחוב דז'עלנא. הדירה שכנה בקומה שנייה של בית גבוה. כאשר שמעו הנוכחים את שאון האקציה מהרחוב למטה, נמלטו מיד לקומה העליונה, אליה בדרך כלל לא הגיעו הקלגסים הנאצים.

פעם בקר ר' מרדכי בער אצל רבנו בדירה זו. לפתע, ללא כל אזהרה מוקדמת, פרצו השוטרים הגרמניים לבית, עוד לפני שהספיקו הנוכחים בו להתחבא בעליה. הרבי מהר לשכב במיטתו, קשר מגבת על ראשו ונראה כאחוז חולי. על השידה שלייד המטה נצב תמיד בקבוקון של טיפות וולריאן, דבר שהגביר את הרושם שחולה אנוש שוכב בחדר. הסרדייטים הגיעו לדירה, ונתקלו בננו של הרבי רבי ירחמיאל ישראל יוסף. באכזריות רבה גזזו לו פאה אחת ואת חצי זקנו. אך כשראו את הרבי במטה, לא עשו דבר והסתלקו מהמקום.

הזמן שהלך הביא עמו קשיים נוספים. רדיפותיהם של הנאצים הלכו וגברו. האקציות בהם נחטפו אנשים והוסעו לאי שם נעשו תדירות יותר ויותר. הרעב נעשה כבד יותר, ומחלות רבות תקפו את אלה שנותרו בגטו.

הפולנים, בצידו האחר של גדר התיל הסובבת את הגטו שמחו בגלוי לאידם של היהודים, וניצלו את המצב בסחר החליפין. רכוש בעל ערך רב הוחלף תמורת מזון דל ולא מספק.

ככל שעבר הזמן וההתגבשות מחוץ לחומות הגטו הפכה למסוכנת יותר, עלה מחיר המזון המבורח לממדים מבהילים. קליפות תפוחי אדמה שהיו מצרך מבוקש נמכרו בזדב ממש.

תושבי הרחוב היהודי התאמצו בכל כוחם לשמור על הגחלת היהודית. במסתרים, מאימת המציק, נערכו שעורי תורה ונישאו תפילות לאדון הכל שישלח את עזרו וישועתו לעמו הנדכא.

הרבי שנרדף על ידי הנאצים, ונאלץ להסתיר את מקום המצאו שפע נחמו ועידוד לחסידיו בכל מקום שהיו. עצם המצאותו של צדיק הדור בתוכם, נסכה בהם שמץ של תקוה, אולי בזכותו יצילו ממות לחיים.

במכתביו האחרונים שכתב אליהם מהגטו מובעים שפע האהבה והרחמים שהיו בלבו לחסידיו.

ר' יחיאל גוטמן ז"ל זכר מכתב אחד שכתב רבנו בשנת תש"א מגטו ורשה. הרבי חזק את לב חסידיו ובין שאר דבריו כתב שצריך להתפלל שיהיה הקדוש ברוך הוא מלך הכבוד.

ואם הקדוש ברוך הוא יהיה מלך הכבוד, ודאי שתגיע התשועה לעמו. שהרי איה הכבוד למלך, אם בניו נמצאים בשפל המדרגה?

לקראת הימים הנוראים של שנת תש"ב, שלח הרבי בחשאי אגרת לחסידיו הנצורים בעיר מלאוזה:

"...תשובה, תפילה וצדקה הם כנגד צום קול ממון. ובימינו אלה שהם ימי מצור ומצוק, במה נזכה לבוא אל המלך, מלכו של עולם? בתשובה שהיא צום? חלילה בעת הזאת. ואדרבה, מצוה על כל אחד מישראל לחזק את גופו ולא להתענות.

"חלכי ה' אמרה נפשי". כל אחד נותן את החלק שהוא מרגיש שעליו לקחת.

בצדקה שהיא ממון? והלוא אין לנו כלום ואנחנו דלים וריקים. לא נותרה לנו כי אם התפילה שהיא קול. ואין לנו אלא לזעוק אל המלך בתפילה ובתחנונים. וזה הרמז בשיר השירים:

"השמיעיני את קולך" זאת התפילה. "כי קולך ערב" לשון ערבות, הקול ערב גם בעד צום וממון. וכן הוא בגימטריה, ערב שווה במספר לצום וממון... ומראך נאוה".

שרידי החסידים שעוד היו בחיים בשלהי שנת תש"ב בגטו צ'נסטוב, קיבלו פתק קטן בכתב ידו הקדושה. הפתק הכיל רק את שתי המילים: "רחמים גדולים" בתוספת חתימתו.

ר' יעקב נדא ז"ל, חסיד אלכסנדר שעבר את אימי השואה, כתב מכתב לר' לייביש מקובר ז"ל בו ספר על הנהגתו של הרבי בימי האימה והזעם ועל הקשר החזק ששרר בינו לבין חסידיו.

אנו מביאים חלק מהמכתב כלשונו:

"...מקרה שני חרות על לוח לבי ולא אשכחחו לעולם: היה זה לפני ראש השנה של שנת תש"ב. נאלצתי לנסוע לעיר מולדתי קינצק ולצ'נסטוב, הודעתי על כך למרן זצלה"ה ובקשתי את ברכתו לנסיעה מסוכנת זו. מרן זצ"ל הביע גם את רצונו להריץ מכתב לאנ"ש בהזמנות זו, ותוך כדי השיחה שאילני אם אני יודע לכתוב? חושבני שכן ומתפלל שלא אכשל, עניתי (כידוע לך התאמץ בכתביה עקב ראיתו הלוקיה). ברטט דקדושה התישבתי לשלוחן הטהור בפעם הראשונה לחיי, והכתיב לי מכתב, שחצב להבות אש, ודברי עידוד לעדת קדשו ולכלל ישראל, בסיימו עד שישקיף וכו'. עם גמר הכתיבה בקשני לקרוא את המכתב מלה במלה. קראתי בקושי רב בגלל הכבי בקול שפרץ מתוך גרוני בהסתכלי בצורה היוזרת והקורנת ועל האגלי דמע שנולו ללא הפוגה מעיניו הקדושות, תאר לך איפוא את המעמד הנשגב. ניגש לשלוחן ולאור היום סקר עוד הפעם את הכתוב ותתם בידו הקדושה. חושבני שזהו מכתבו האחרון ששלח לאנ"ש והופץ בקינצק, צ'נסטוב וערי זגמבליה. אגב, בשנת 1942 כנראה קרוב לעלייתו על העקידה קבלנו לגיטו צ'נסטוב פיסת ניר קטנה ובה בכתב ידו הקדושה: "רחמים גדולים" וחתימתו. ולא יותר אף מלה.

מאימת המציק התנהלו התפילות והשולחנות בחוג מצומצם ביותר. יוצאים מן הכלל הימים הנוראים וימי הג, ובימי הלולא של רבותינו הקדושים נבג"מ, שהתקיימו במספר יותר גדול של אנשים ולפעמים ברוב עם. וזאת מתוך הרוף נפש וסיכון גדול. ללא צל של ספק רשם משהו ובודאי בנו יחידו הרה"צ ר' ישראל הי"ד את דברי התורה שנאמרו מתוך אימה ויראה ושעלו על המוקד יחד עם הרושמים. נורא היה המעמד לבלי שלישי לנר חנוכה של שנת תש"ב. לא אגזים אם אומר שתורתו הקדושים שנאמרו הפעם יותר מהרגיל, מתוך כבי רב ארכו כשעה ויותר. ומה נהדר היה המחזה כמלאך ד' צבאות נראה עם הקאלפק חבוש לראשו. ובמיוחד הזדקק בצורתו הקדושה הזקן הלכן מצרות שירד על פי מדותיו. ובאותו לילה נפרדתי ממנו לנצח כי למחרתו עזבתי את פולין..."

ר' מרדכי בער ז"ל שהה בגטו ורשה והיה בין המעטים שידע את מקום מחבואו של הרבי. בכוחותיו הדלים התאמץ להשיג מצרכי מזון למשפחת האדמו"ר ולהחיותם ברעב. בגלל התנאים הנוראים בהם היה שרוי, חלה בטיפוס ומצבו היה כבי רע. אחיו ר' ברוך שהה אז בעיר לובלין, שם היה המצב טוב יותר מזה שבוורשה. ניתן היה להשיג מזון ותרופות ביתר קלות ובתי חולים מפורסמים עדיין פעלו.

מתוך תקווה שמצבו ישתפר, נסע ר' מרדכי לאחיו בלובלין. אך למרות שתזונתו השתפרה, הוא קבל טיפול רפואי, לא הוטב לו כלל. מחלתו החמירה והרופאים הודיעו שמשקפת סכנה לחייו.

ידידו ר' יצחק מאיר סאניק ז"ל, יעץ לאחיו ר' ברוך, לנסוע מיד לרבי לוורשה, להפיל תזינתו לפניו ולבקש על חיי אחיו.

מיד כשניגנה לו ההזדמנות, נסע ר' ברוך לוורשה על אף הסכנה שבדבר. הוא הגיע בערב שבת קודש ומיד סיפר לרבנית על מצבו הקשה של אחיו. כשהוכנס ר' ברוך לחדרו של הרבי נכנסה הרבנית עמו ואמרה לבעלה:

"מרדכי מסר נפשו עלינו בגטו. כל מה שנמצא לנו, מידו נמצא. על כן יש לעורר עליו רחמים".

רבנו הרהר מעט וענה:

"מבטיח אני לך שייבא בעזרת ה'. אך רק בתנאי שיתחיל שוב לאכול".

"עליך ברוך" הוסיף הרבי "מוטלת החובה לסדר שמירה רצופה על אחי, ביום ובלילה. עד שיחול שינוי משמעותי במצבו".

הרבי לא התפעל רק בדברים שאמר. הוא הוסיף ושלח מכתב בעצם ידו הקדושה המיועד לר' יצחק מאיר סאניק, בו כתב כי ישתדל עבור החולה, יעזוב כל עבודתו וישגיח עליו.

חלפו מספר ימים. במצבו של החולה האנוש חל שיפור עד שאפשר היה להחזירו לביתו, שם החלים לגמרי מהמחלה הקטלנית שאיימה על חייו ומהסיבוכים שנוספו לה.

הרופאים שטיפלו בר' מרדכי הצהירו שאינם מבינים כלל איך נותרה הנס המופלא. אולם ר' ברוך ואחיו ר' מרדכי ידעו בודאות שברכת הרבי היא שהביאה את הרפואה השלמה.

זמן קצר לאחר מכן רצה ר' ברוך בער לחצות את הגבול ולהמלט מפולין. כששאל לעצת רבנו ענה האדמו"ר בזה הלשון:

"עכשיו כל העולם הוא בבחינת מדבר, ובמדבר אין דרך. כי בכל צד שפונים הוא מדבר. ואני איני יכול לענות לך עכשיו שום דבר".

בקיץ שנת תש"ב החלה מכונת ההשמדה של הנאצים לפעול במלוא הקיטור. הדרך לפתרון הבעיה היהודית נסללה באפלי צורות של רעב, מחלות והובלת יהודים למחנות הריכוז וההשמדה, יומם ולילה.

אי אפשר היה יותר להסתתר מהגרמנים, שבלשו כל בונקר וכל עליית גג, במטרה למצוא יהודים שלא נרשמו בפועלים בשורות הכובשים.

הרבי נאלץ לעזוב את מקום מחבואו, ולהרשם כפועל בבית המלאכה של הפירמה "שולץ" בגטו ורשה. בית מלאכה זה עמד תחת פיקוחו של ר' אברהם הנדל, שהסתכן והכניס לסדתנו את כל גדולי ישראל והרבנים ששהו בגטו, כפועלים מן השורה.

לפי השמועה עבד רבנו יחד עם אחיו של האמרי אמת מגור זצ"ל, הרה"צ הקדוש ר' מגדלי זצ"ל אב"ד פביאניץ וקאליש.

ישב רבנו בבית החרושת, למד התפלל ובכה. יום אחד הבחין שכמה מחסידיו, פועלי בית החרושת, עובדים עבודה כפולה מזו של האחרים. כשהחל לחקור את הסיבה על כך, התברר שהם עובדים למענו, על מנת שלא תחסר המכסה שלו בעבודה. מיד הפסיק הרבי את לימודו ותפילתו, ועבד את עבודתו, שלא תהא מלאכתו נעשית על ידי אחרים.

ראוהו החסידים בכך ואמרו לו:

"רבנו, האם הצלתנו תבוא על ידי עבודתו או על ידי תפילתו ותלמודו?" "נכון, נכון", ענה הרבי "אך אי אפשי לי על חשבונם של אחרים".

* הוסיפו החסידים וניסו כמה נסיונות להניאו מעבודה, אך ללא הועיל. הרבי עמד בשלו.

*

הגיע היום המר והנמרה. באחד מימי חודש אלול שנת תש"ב אמר הרבי לר' אברהם הנדל שאין לו רצון לצאת היום לסנדלריה, והוא מעדיף להשאר בחדרו. אך ר' אברהם הפציר בו שלא יסתכן בהעדרו, כי הסנדלריה היא מקום בטוח יותר. נקפו מספר שעות. לפתע, ללא אזהרה מוקדמת, התנפלו הסרדייטים על בית החרושת והוציאו מתוכו את כל העובדים שהיו מצוידים בתעודות עבודה רגילות. העובדים הובלו לתחנת המיון, לאקציה.

הרבי עמד בשלוח גמורה ופיו לא פסק מלמלל פרקי תהלים. במיון נפל בגורלו לעבור לצד שמאל ולעלות לקרון המוביל לטרבלינקא. הרבי נכנס בשקט יחד עם האחרים. התבודד לו בקרן זוית של הקרון והתפלל חרש. בנו ר' רחמיאל ישראל יוסף רץ לעבר הרכבת ונתלווה אליו כדי לא להשאירו לבדו, אף שאותו לא שלחו הנאצים לרכבת.

כשראה ר' אברהם הנדל את אשר קרה, רץ מיד אל הקצין הממונה והתחנן בפניו לשחרר את הרבי, בטענה כי זה הפועל הטוב ביותר שלו. ר' אברהם הנדל סמך על תעודת האישור שבידו, שאפשרה לו לבחור פועלים לבית החרושת כרצונו. הוא ידע שהנאצים יכולים לבטל תקופה של כל אישור ומינוי שבידי היהודים, אך הסתמך על העובדה, שאותו קצין ממונה קבל ממנו שוחד של זוג מגפים משובחים, אותם יצר בבית מלאכתו. הקצין נטה להסכים ולהוריד את הרבי מקרון הרכבת. אך קצין אחר שעמד שם, לא האמין שאדם זקן הוא הפועל הטוב ביותר, הפיל את ר' אברהם במכת אגרוף ארצה וצעק בגסותו: "זה עובד טוב? זה רבינו?"

שרידי אש שניצלו בנס, מספרים שבדרכו לטרבלינקא נשא הרבי מדברותיו על הוצאת התנא הקדוש רבי עקיבא להריגה.

עוד מספרים שלאחר מכן פגש ברכבת את הרה"ק ר' משה בצלאל אלתר בנו של השפת אמת מגור, והמשיכו יחדיו בנסיעה.

כשהרגישו בו כמה מחסידיו והתקרבו אליו, נפנה אליהם ברחמים גדולים, עודדם ונחמם.

הרכבת הגיעה למחוז חפצה והנסיעה הגיעה לקיצה. הנוסעים ידעו את שנגזר עליהם. רבנו לבש את התכריכים שהיו מוכנים אצלו מבועד מועד, והחל לומר בקול רם ובלב נשבר את היודי.

אחר כך הלך, בתוך המוני בית ישראל, אותם לא רצה לעזוב, לקדש את השם בתאי הגז בטרבלינקא.

הי"ד ת.נ.צ.ב.ה.

"זיכור אלוקים נשמות בית ישראל שהושמדו בגולה על ידי הנאצים ימ"ש. הן שהומתו והן שנהרגו הן שנשחטו ושנשרפו ושנטבעו על קידוש ה', ובתוכם האלפים והרבבות חסידים עם רבנים גאונים צדיקים קדושים וטהורים אנ"ש חסיד אלכסנדר עם ראשי ותלמידי הישיבות בית ישראל בפולניה דעסקו באורייתא תדירה בתמימות נפלאה. עם חצרות הקודש צאצאי הסבא קדישא הרבי הזקן מאלכסנדר זצ"ל זי"ע, ובראשם האדמו"ר הקדוש בעל העקדת יצחק זוקולל"ה. שמסרו נפשם על קידוש ה', הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. מנשרים קלוי ומארייות גברו לעשות רצון קונם וחפץ צורם. יזכרם אלוקים לטובה עם שאר צדיקי עולם, וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך, ותהיינה נפשותיהם צורות בצרור החיים עם נשמותיהם של אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאיה, ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן ונאמר אמן".

(תפילה זו הועתקה מספר "עקדת יצחק" שהוצא לאור על ידי האדמו"ר האמונת משה זצ"ל, ובהשתדלותו של הרב החסיד רבי לייביש מקובר ז"ל שגיע הרבה באיסוף החומר).

תודות להני גברא רבה ויקירא, כל אחד בשמו הטוב יבורך ויתהלל, שמש מפארים ושכחם מהללים קטנים וגדולים, הלוא הם:

הרה"ג ר' זאב וואלף מקובר שליט"א הרה"ח ר' יהודה משה מקובר שליט"א

תשואות חן חן להם, על שהביאו לנו בחפץ לב, את הפרק הזה, לרגל יו"ד קדישא של רביה"ק בעל ה"עקידת יצחק" הי"ד זי"ע ועכ"א. וזכותו של רבינו יגן עליהם להתברך בכל טוב.

מעשי צדיקים

מעונש מוות, ואני אוכל להיכנס ל'גן עדן'. "אעשה כל מה שתאמר לי", צעק ראובן. ובכן טוב, "מחר בלילה בשעה זו תבוא ליער שמאחורי העיירה, אני אחכה לך שם ואומר לך מה שעליך לעשות". אמר האיש ונעלם.

למחרת בשעה שהעיירה היתה שרויה באפילה, יצא ראובן את ביתו בחשאי, בלי לומר דבר לבני ביתו, ליבו היה מלא פחד והוא תהה מה מצפה לו עתה. האיש בתרכיכים הלבנים כבר חיכה לו ביער, "פשוט את בגדיך ולבש את אלה" אמר לו האיש, בהצביעו על בגדים מרופטים ומטולאים, באין אומר עשה ראובן כפי שנצטווה. והמשיך האיש ואמר: עתה לא תלך יותר הביתה, אלא תלך לבית המדרש, ותשב שם כדי להתפלל וללמוד תורה, איש לא יכיר אותך ויתייחסו אליך כמו אל עובד אורח עני, אל תבקש נדבות או מזון מאיש וגם אם יציעו אל תיקח, כך תהיה רעב עד מאד ותגיע עד סף המוות, כדי שתדע מה הרגשתי אני. כאשר תרגיש שאתה הולך למות, תלך אל ביתך ותבקש אוכל, גם שם לא יכירו אותך וקרוב לוודאי שישרבו להאכיל אותך, לפי ההוראות שאתה נתת להם. אולם בשום פנים אסור לך לגלות את זהותך לאיש וגם לא לבקש מזון ממקום אחר, אחרי שתשבור את רעבונך בדרך כל שהיא, תחזור לבית המדרש, עד ששוב תרגיש שנשמתך פורחת אם לא תאכל, ושוב תלך לביתך וכו'. כך תמשיך לחיות במשך שנה תמימה, אם תמות במשך השנה תהיה מיתתך כפרתך, ואם תישאר בחיים, תחזור לכאן בדיוק בעוד שנה בחצות הלילה ואני אומר לך מה עליך לעשות. בסיימו את דבריו נעלם האיש והיה כלא היה.

כשהוא שבור ורצוף ולבו מר עליו עשה ראובן את דרכו לבית המדרש שעדיין היה נעול, עם עלות השחר בא השמש ופתח את הדלת וראובן נכנס והתיישב בפינה והחל לומר תהילים כשעיניו זולגות דמעות. עד מהרה התמלא בית המדרש במתפללים וראובן הצטרף למנין הראשון, אנשים הלכו ובאו ורק ראובן נשאר יושב בבית המדרש, השמש הזמין אותו לארוחת בוקר, ראובן אמר תודה וסירב, גם לארוחת הצהריים סירב ראובן להזמנת השמש, והשמש הסיק שאין הור זקוק לעזרה והרשה לו לעשות את הלילה בבית המדרש.

היום השני עבר עליו כמו היום הראשון, וביום השלישי כאשר הרגיש כי לא יוכל להחזיק מעמד יום נוסף ללא אוכל, הלך אל ביתו ודפק בדלת, המשרתת יצאה אליו ואמרה בקול נרגז: בעל הבית שלנו נעלם, כל המשפחה מחפשת אחריו זה שלושה ימים ואתה בא לבלבל את המוח, וטרקה את הדלת. בלית ברירה דפק שוב בדלת והעזרת שוב טרקה בפניו, רק עכשיו הבין ראובן כמה אכזרי היה מצידו שלא הכניס עניים אל ביתו, בלית ברירה שוב דפק בדלת וצעק שאם לא יתנו לו לאכול עלול הוא ימות מרעב, אז שמע את אשתו אומרת למשרתת להכניס את הקבצן למטבח ולתת לו משהו לאכול. בלב מלא הכרת הטוב ישב ראובן במטבח המפואר של ביתו, אבל משאריות המזון ששמו לפניו ושב לבית המדרש. כך נהג במשך השבועות והחדשים הבאים, רק כאשר הרגיש שאיננו יכול יותר, הלך רק אל ביתו לבקש אוכל. מי יודע מה קרה לראובן? אמרו האנשים, אולם דבר אחד ברור, אילו הוא היה בביתו, לא היה הקבצן המזור זוכה לארוחה בביתו.

סוף הסתיימה השנה וראובן הלך ליער לקראת חצות הליל לפגוש את האיש בתרכיכים הלבנים, בהגיעו למקום המפגש לא מצא את האיש, ראובן חיכה וחיכה, עד שהגיע למסקנה המעציבה שכל סבלו היה כנראה לשווא ותשובתו לא נתקבלה, הוא שב לבית המדרש ונשכח על הספסל כשהוא פורץ בבכי מר, עד שגנרם, בחלומו הופיע האיש שאמר לו: "באת להזכיר לך על הפגישה שיש לנו מחר בערב". כשהתעורר התברר לו שטעה בתאריך והשנה מסתיימת רק מחר בלילה. ולבו היה מלא תקווה כי תשובתו נתקבלה. למחרת בלילה עשה את דרכו ליער, האיש חיכה לו שם, ועל פניו הייתה שפוכה נהרה שלא מן העולם הזה. "תפשוט בבקשה את הבגדים ותלבש את הבגדים שלך" ציוה האיש והושיט לו חבילה בו היו ארוזים בגדיו המקוריים, ראובן מיהר למלא אחר הפקודה. והאיש אמר לו: אני יכול לומר לך שתשובתך נתקבלה ועכשיו אני יכול לנוח בשלום על משכבי, שוב לביתך ולמשפחתך וה' יהיה בעוזך, ועם סיום דבריו נעלם כלא היה. ראובן נטל את הבגדים בלווי הסחבות והלך לביתו.

שמחת המשפחה היתה גדולה כאשר ראובן הופיע פתאום בביתו, כולם שמחו לראותו בריא ושלם, ולשאלתם מה קרה ואיפה היה? הבטיח כי מחר הוא יעשה מסיבה ויסביר להם הכל. למחרת נערכה בביתו מסיבה גדולה אליה הוזמנו כל אנשי העיר, ובמיוחד העניים, כולם היו מלאים מתח וסקרנות לשמוע את סיפורו. באמצע הסעודה כאשר כולם סיימו לאכול, נעלם שוב ראובן, אישמו אותו בכל הבית ולא מצאו אותו, במהומה שקמה הופיע לפתע הקבצן המוכר שבכר הפך חלק בלתי נפרד מביתו, נישג לראש השולחן וביקש שטקט, ואז אמר: "ידידי היקרים המתכבד עלי מקרוב, אני ראובן! צחוק אדיר ליוה את דבריו, אולם כאשר נדם הצחוק, נשמע שוב קולו הברור של הקבצן: כן אני ראובן ותסלחו לי לדג, אלך שוב להחליף את בגדי, ואחזור לספר לכם את סיפורי. כאשר חזר לבוש שוב בבגדיו סיפר להם את סיפורו ואמר: מכאן ואילך יהיה ביתו פתוח לכל ובמיוחד לעניים ולנצרכים, ובהצביעו על בגדי הקבצן המטולאים אמר: בלוי הסחבות אלה, יהיו בעיני מעתה כרכוש בעל ערך רב, הם יזכירו לי תמיד את חובתו של האדם להיות מכניס אורחים ולהשתתף בצערם וסבלם של הרעבים ללחם. והם יזכירו לי תמיד להיות אסיר תודה לה' על שקיבל את תשובתי והעניק לי חיים עשירים יותר ובעלי משמעות מלאה יותר משידעתי קודם לכן.

היה פעם יהודי עשיר ושמו ראובן, בעיירה קטנה שבה הוא חי היה ראובן האדם האמיד ביותר, בנוסף לעושרו, הוא היה גם תלמיד חכם ואחד המלמדים הגדולים של הקהילה, מטבע הדברים, היה אדם עשיר ויודע ספר כמו ראובן, צריך להיות אחד האנשים הנכבדים בקהילה, אדם שיש לו ידידים רבים וזוכה לכבוד והערכה. אך לא כן היה המצב עם ראובן: הוא היה מאד לא מקובל בעיירה, ובני הקהילה ממש לא אהבו אותו, הסיבה לכך היתה נעוצה בתכונה לא חיובית שהיתה אחד מקווי האופי הבולטים של ראובן, הוא היה קמצן בצורה קיצונית, מה ערכו של עושר ולמדת אצל קמצן שכזה? נהגו הבריות לשאול ונדו לראובן בראשם ברחמים רבים. ואכן עם כל למדותיו, דבר אחד לא הצליח ראובן ללמוד, כיצד להלך עם הבריות ואיך ליהנות את העניים מרכושו הגדול. בלב פנימה ידע אל נכון כי ה' חנן אותו ברכוש גדול, כדי שהוא יחלק אותו עם אלה שמולם לא האיר להם פנים, אולם הוא לא הצליח להתגבר על טבעו הקמצן ולתת לעניים יותר מאשר נדבה עלובה, להזמין אליו עני הביתה ולתת לו ארוחה חמה - דבר כזה לא בא בחשבון כלל, בהיותו העשיר היחיד בעיירה חשש ראובן, כי ביתו יהפך לוועד לקבצנים ופושטי יד, אם יודע שאצלו אפשר לקבל ארוחה חמה, הוא לא היה מעוניין בכך ועל כן נתן הוראות חמורות לבני ביתו וכן למשרתים, שלעולם לא להכניס עני לתוך הבית.

פעם אחת הגיע לעיירה אדם זר שבא מרחוק, ממבט ראשון ניכר היה כי ההלך הינו עני, כי בגדיו היו מרופטים ונעליו קרועות, אולם כבול שהיה עני, לא היה פושט יד וכל מראהו, למרות היותו עלוב, אמר כבוד. הוא נכנס לבית המדרש, נטל גמרא וישב ללמוד, קשה היה לו להתרכז בלמוד, לאחר שזה שלושה ימים לא בא אוכל לפיו, לא עבר זמן רב, עד שלבית המדרש נכנס אדם לבוש הדר, גם הוא נטל גמרא וישב ללמוד ליד ההלך, האיש עשה עצמו לומד ומזוית עיניו הביט על הזר והאזין ללימודו, לפתע הוא קם, נישג אל היהודי העני, בירך אותו לשלום ואמר לו: שמי ראובן, אני רואה שאתה יודע ללמוד, אשמח מאד אם תבוא אל ביתי אחרי התפילה ונלמד יחד.

האיש הודה לו מקרב לב כשהוא שמח שהנה מישהו הזמין אותו הביתה. בינתיים נכנסו לבית המדרש יהודים נוספים ואחדים נישגו אליו והזמינו אותו לבתיהם, תודה רבה, אך כבר הזמנתי, השיב האיש אסיר תודה על כך שמתעניינים בגורלו. כולם היו מופתעים למדי בראותם כי הזר מתלווה אל ראובן והולך לביתו בתום התפילה, הם שמחו לראות כי סוף סוף מצא ראובן אפשרות לסטות ממנהגו ולהזמין עני לביתו. מה שהם לא ידעו היה, כי ראובן כלל לא התכוון לכבד את אורחו בארוחה, כל רצונו היה לחטוף איתו שיחה בעניני לימוד ולהפגין בפניו את ידיעותו. וכך היה, בעוד שראובן היסב ליד השולחן לארוחה דשנה. הוא הושיב את אורחו בחדר אחר והציג בפניו שאלות שונות שהתעוררו אצלו תוך כדי הלימוד, כאשר האורח משיב על שאלותיו בטוב טעם ובקיבה ריקה, כשסיים ראובן את ארוחתו איחל לאורחו לילה טוב וליווה אותו אל הדלת. היהודי גרר את עצמו בקושי חזרה לבית המדרש ושכב לישון על אחד הספסלים העם ומותש. למחרת בבוקר שוב הזמין ראובן את ההלך לביתו, היהודי המסכן הרעב כלכת עמו אולם המחזה של אתמול חזר על עצמו בדייקנות: דיבורים רבים כן - והשב לתומו שאולי לא ידע אתמול שאני רעב והיום בטח יתן לו אוכל, ארוחת בוקר לא. בצעדים כושלים עזב את ביתו של העשיר ובהגיע לכיכר השוק נפל מאפיסת כוחות והשיב את נשמתו לבוראו, הוא הובא לקבורה באותו היום, וסוף סוף מצא מנוחה לנפשו, אך האומנם מצא? בלילה הבא, כאשר ראובן ישן על מיטתו הרכה, הרגיש לפתע, כאילו יד נעלמת מטלטלת אותו טלטלה עזה ומאלצת אותו להתעורר משנתו, הוא התעורר בבהלה והתיישב במיטה, לפתע ראה לפניו דמות מבהילה לבושה בתרכיכים לבנים ועל ראשו ברדס שחור. פניו של האיש נהרו באור מוזר ולפתע הבין ראובן שזהו אותו תלמיד חכם עני שהזמין אותו לביתו פעמיים. "מה אתה רוצה ממני? לך לשלום ותעזוב אותי בשלום!" - קרא ראובן בפחד גדול. "הלוואי ויכולתי לעזוב אותך בשלום" - השיב האיש - "אולם אינני יכול לעזוב אותך בשלום, כל זמן שאני בעצמי אינני מוצא מרגוע לנפשי", והוסיף: "אתה רואה, כאשר נפטרת אתמול והגעית לבית דין של מעלה, נאמר לי כי אין הם יכולים לדון במקרה שלי, כל זמן שהאיש האחראי למותי לא יופיע יחד איתי". "אולם אינני רוצה למות! אינני מוכן להופיע עדיין לפני ב"ד של מעלה!" קרא ראובן בבהלה גוברת והולכת. השיב היהודי: "יש מוצא מן הסבך, אולם זה תלוי בך. הרי אתה גרמת לכך שאני נתון בצרה זו". אינני מבין ענה ראובן, "ובכן המצב הוא כזה" אמר היהודי: "נאמר לי בב"ד של מעלה, שמצאו אותי זכאי ויכולתי ללכת ישר לגן עדן, אלמלא עוון אחד שמצאו בי: אני אחראי לכך שבגללי יהיה מישהו צפוי לעונש בגללי, והכוונה אליך שיכולת בקלות להציל את חיי, זה הכלל למעלה: אם יהודי אחד גרם סבל לשני, הרי באופן בלתי אמצעי אחראי לכך גם הקורבן במידת מה.

"אוי ואבוי לנפשי!" - פרץ ראובן בבכי - "גדול עווני מנשוא ובוודאי מגיע לי עונש גדול, אולם אני מבקש שתרחם עלי". "הדבר תלוי רק בך" השיב האיש, "אם אתה מוכן לעשות תשובה בצורה כזאת שעוונך יכופר, ייטיב הדבר לשנינו, אתה תינצל

"במוצאי מנוחה קדמנוך תחילה". ממוצאי שבת זו, סליחות ראשונות, נפתח בסייעתא דשמיא מגבית השתתפות בהוצאות השוטפות של הגליון מדי שבת בשבתו במשך השנה. קורא יקר! זה הזמן לומר זה ה"חלקינו" זה החלק שאני נתון בצג הגשמי לשם הגדלת תורה והאדירה נית לתרום ב"נדרים פלוס" בקופת ע"עלון אשרי האיש" בקטגוריית "חלקינו"

אוצרותיהם של צדיקים

ימי הסליחות - מאוצרו של הגה"ח רבי אהרן פרלוב שליט"א

שבת שלפני ר"ה

פ"א בשבת שקודם ר"ה בסעודת שחרית אמר אר"י (הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר) זצוק"ל להמסובין על שולחנו בזה"ל: אכלו לשם שמים כי המאכלים שלנו מגרשים מן האדם האוכל אצלנו כל מיני חומריות וגשמיות וכל מיני אפרקוסא וכלולים בהם כל מיני קדושות. וסעודת שבת זו שלפני ר"ה יש בו כוח כל הסליחות מזכור ברית, והפיוטים של שחרית ומוסף של ר"ה, ומכל נדרי ושחרית ומוסף ונעילה של יום הקדוש. ומימים הראשונים של סוכות ושמע"צ ושמחת תורה עד אסרו חג. היינו כענין דכתיב בחנה (שמואל א' א') ותיקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה ותתפלל. ולכאורה וכי עברה על מחו"ל לא תאכלו קודם שתתפללו וכו', ה'י' לה להתפלל קודם האכילה. אלא בסעודה זו של בעלה הקדוש איש אלוקים אלקנה היה נכלל בסעודתו כח כל התפילות שהתפללה אח"כ. ועי' האכילה ושת' בסעודה זו עם בעלה הקדוש אלקנה ובמקום קדוש שילה. עי' נתוסף לה חיות ומוחין והשיגה מדרגות התפלה ויכלה להתפלל. זהו הכוונה ותיקם חנה אחרי אכלה ושתה דווקא ותתפלל. וכמו כן בסעודת שבת זו שלפני ר"ה נכלל כח כל התפלות עד אסרו חג כנ"ל ע"כ אכלו לשם שמים, ע"כ דב"ק.

דברי ישראל" (מודו"ץ) מקץ, דף ס"ג ט"ב

שמחתי מתוך יראתי

מפי תלמידיו של רבי פייבוש ממיזלאברוץ' זכור לטוב נאמרו פעם. במוצאי יום מנוחה, כשמתחילין לומר סליחות, ישבה קבוצת חניכיו וסעדו "מלוה מלכה" בשירות ותשבחות. והנה חלף רבם על פניהם והעיד כבדרך-אגב: "הנכם מקיימין מצות מלוה-מלכה לפני סליחות, ואני עוד זכיתי להכיר חסיד קדמאי שהסבו למלוה מלכה אחרי שאמרו סליחות" כאן עשה אתנחתא כלשהי, נתעטף בשתיקה, ואחר הוסיף: "באמת יש מקום לשת' הדרכים איתא בתנא דבי אליהו שדהמע"ה היה אומר "יראתי מתוך שמחתי, ושמחתי מתוך יראתי" ובכן, בנים, הפעם תקיימו "יראתי מתוך שמחתי", אבל זכור תזכרו שיש לקיים ג"כ "שמחתי מתוך יראתי". הרב אהרן סורסקי שליט"א

סליחות מוצ"ש תיכף אחר חצות

האמת שבשמים אין מקמצים כלל וברצונו יתב"ש להשפיע כל טוב, אך המניעה היא מצד המקבלים שאינם ראויים לקבל ועומדים מרחוק. אך באם האדם יש לו תשוקה רבה להתקרב להש"ת, ממילא נמשך ונתקרב למקום ששם תשוקתו. וכמו שאמר כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה בדברי המשנה עירובין (מ"ט ע"ב): ה'י' מכיר אילן או גדר ואמר שבייתי בעיקרו קנה שם שביתי, ואמר הטעם כי במקום שרצונו וחשקו להיות שם הוא. וע"כ אם יש לו תשוקה להש"ת באמת, יכול להשיג אף דברים שגבוהים ממנו

וממדרגתו...

וזהו הענין שבשבת בנקל לשווב בתשובה כמו שאמרו שבת בו תשוב. דהנה באמת האדם שחטא ונעקר מכלל ישראל איך יכול לבוא לתשובה, כי הוא רחוק מאד. אך מחמת הרצון והחשק של האדם לשווב לשרשו במקדש, עי"ז הוא יכול לבוא לתשובה כנ"ל. אך לזה הרצון ג"כ קשה מאד לבוא, מאחר שעדיין עומד מבחוץ מאין יבוא לו הרצון. אך בשבת שהיא עת רצון, ובפרט במנחה שהיא רעוא דרעיון ונפתח הרצון העליון למעלה וכמים פנים אל פנים, כמו כן נפתח אצל האדם רצון ותשוקה לבוראו, ע"כ שבת היא זמן תשובה.

ובזה יובן מנהג החסידים שמקדימין הסליחות במוצ"ש תיכף אחר חצות לילה, כי כל מה שיכולין לקרב לשבת טוב יותר, מחמת שאז היא עת רחמים ורצון ושעת תשובה וכנ"ל. והבן כ"ז.

ש"ם משמואל" (פוכטשוב) כי-תבא תר"ע, ע' קנ"ז

במוצ"ש - ולנו בושת הפנים

אומרים במוצאי ש"ק בסליחות "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים", דהנה איתא שמש בשבת צדקה לעניים, וזה דאיתא מאן דאכ"ל דלאו דיליה בהית לאיסתכולי ביה, ובשבת איתא לא תבושי ולא תכלמי, מתנה טובה יש לי בבית גזי, דזה מתנה טובה דאין בושים, וזה שמש וכו', וזה שאיתא בזוה"ק הפוך בשת ותשכח שבת, אולם במוצ"ש אומרים "לך ה' הצדקה" בשבת כנ"ל ואחר שבת שוב "ולנו בושת הפנים" כנ"ל.

הגה"צ רבי צבי חנוך לעווין זצ"ל - אבד"ק בענדן, ויחן פאר" (ירושלים תשכ"ד) ע' קנ"ט ט"ב

מתחילין סליחות מוצ"ש

רישומי דברים שאמר [כ"ק מרן אדמו"ר מאוז'רוב זצוק"ל] בבית מדרשו במוצ"ש נצבים וילך שנת תשי"ז לפני הסליחות. פתח בשאלה: "למה קוראים לזה "סליחות"? ויותר נכון היה לקרוא לזה בשם "תחנונים", כי אנו מבקשים שירחם עלינו, וה' הוא הסולח?" עוד שאל, מה ראו שנהגים כלל-ישראל להתחיל סליחות במוצאי שבת דוקא ולא בבוקר? אלא, חזר ויישב, משום שבכדי לבקש סליחה מהש"ת צריך הרבה ישוב-הדעת כדי שידע מה לבקש, דהנה איתא בתיקוני זוהר (תקונא שתיקא, מהד' בראדי תרל"ו דף כ"ב ע"א) שיש בנ"א אשר "צווחין בצלותין ביומא דכפורי ככלבים, הב הב לנא מזונא וסליחה וכפרה וחיי", ולכאורה, הרי גם על דברים ההלו צריכים לבקש, אם כי לא זה העיקר, אבל הלא צריכים גם לגשמינות? אלא תלוי איך וכיצד מבקשים, כמאמרם ז"ל (ברכות דף ל"ב ע"א) לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר יתפלל, דמהאי טעמא התקינו ג' ברכות ראשונות בשבחו של מקום, ואח"כ אתה חונן והשיבנו וכו' ורק אח"כ סלח לנו ורפאינו וכו'. והנה ידוע דמשבת מגיעים לבח' דעת

כמאה"כ לדעת כי אני ה' מקדישכם, ולכן מיד אחרי שבת עוד לפני שנכנסין לימות החול אשר יקלקלו בחי' הדעת מיד מתחילין לבקש סליחה מהש"ת, והאמת שאלו תחנונים, אך לסליחה אפשר להגיע רק בכח הבקשה במוצ"ש לבקשה שיש בה דעת (וזה גם הענין שמבקשים במוצ"ש על ביאת אליהו כי בש"ק השיגו מה מבחי' דעת וממילא יודעים ומבינים איך לבקש על הגאולה). ומכאן נובע מנהג ישראל שאומרים ומאחלים אחד לשני "א גוטע סליחה" דהיינו שיזכו לבקש התחינות בדעת הראויה. ויעזור השי"ת שתתקבלנה תחינותנו בתוך שאר תחינות וסליחות כלל ישראל וזכזה לראות מהרה בביאת גואל צדק ואליהו הנביא..."

הרב אהרן סורסקי שליט"א, "בלבת אש" (ב"ב תשמ"ח) ח"ב, ע' רל"ט

אל הרנה ואל התפלה

סליחות (יום א' - פזמון במוצאי מנוחה) "לשמע אל הרנה ואל התפלה". ולכאורה הו"ל קודם אל התפלה ואח"כ אל הרנה, שהרי קודם יש להתפלל ואח"כ באים לידי שמחה.

אלא יש לומר בזה דשבת הוא זמן שמחה כידוע, וכמו"כ הוא זמן כפרה כמו שאמרו חז"ל (שבת ק"ח) שאפי' עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו עוונותיו, ולכן אומרים בסליחות במוצאי מנוחה קדמוןך תחלה, הט אזנך ממרום יושב תחלה, לשמוע אל הרנה, דהיינו שקודם יש הרנה-השמחה, דהיינו השבת ואח"כ ע"י שזוכים למחילה וכפרה בכח השבת יתקבל התפלה כנ"ל.

הרה"צ רבי אברהם יחיאל למברג זצ"ל ממאקאווא ב"ב, "פנינים יקרים" (תשרי תשנ"ו) עמ' ט'

זוחלים ורועדים

כמה פעמים שמעתי מרבי חיים בער ז"ל, שאצל כ"ק אא"ז אדמו"ר (ה'מנחת אלעזר" ממונקאטש) זי"ע כשאמר בסליחות ליום א' תיבות אלו "זוחלים ורועדים כו'", היו אבריו דן לדן נקשן ברעדה ממש. כ"ק מרן אדמו"ר ממונקאטש שליט"א "עולת שבת" (ברוקלין תשי"ד) ע' רע"א

חלים כמכבירה - זוחלים ורועדים

הפייטן (בסליחות ליום א') חלים כמכבירה מעברת משאך, והיינו כמו המכברת שלא היה לה צער עיבור וחבל לידה מעולם, היא דואגת ומפחדת יותר ויותר מהאשה שכבר לידה, כי אצלה היקל הצער, כמו כן זרע קדושי ישראל אף שבכל שנה ושנה הוא ר"ה, עכ"ז כשיום הדין ממשמש ובא המה זוחלים ורועדים מאימת יום הדין, כאילו לא טעמו מעולם טעם ר"ה.

"ישמח ישראל" ויקרא, דף ל"ה ט"ב

תחילת ימים נוראים

תחילת "ימים נוראים" מיום א' דסליחות - מגן אברהם סי' פ"ח סק"ד.

מקור מים חיים" (ב"ב תש"ע) ע' מ"א

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלוך אשרי האישי" או במספר טלפון: 073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

וכן ניתן לכתוב בהערות למוטו אם הינכם רוצים לתרום
אללללללל

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה ז"ל

נלב"ע בשבועות תשע"ד ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים ה"ה, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן- 540321-ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.